نووسینی د . زاهیر سوران .
11 ئەیلولی 2004 .

ئاڵۆدەبوونی خوێن بەبەکتریا (خوێنی بەکتریایی)
(Septicemia)

نەخۆشییەکی توندی سەراپایی کۆئەندامەکانی لەشە کاتێك مایکرۆئۆرگانیسم و ژەهرەکانیان دەگەنە نێو خوێن. کاتێك برینێك لە لەشدا کراوەتەوە، لەنێو برینەکەدا میکرۆب زێد دەکات و پاشتر لەخوێندا ژەهر دەردەدات ، کە دەبێتە هۆی ئەوەی بەردەوام بەکتریا لەنێو خوێندا هەبێت و لە ڕێگای سوڕی خوێنەوە بەکتریاکە بەنێو لەشدا بلاودەبێتەوە و ئەندامی دی تووشی دەکات. نیشانە گشتییەکانی هەوکردنەکە (تای بەرز، نیشانەی دەماری و دەرکەوتنی لیر و گۆڕانکاری تری پێست) سەختن.

– لە وڵاتە ئینگلیزییەکاندا نەخۆشییەکە بە Bacteremia نێو دەبرێت

– لە وڵاتە فەرەنساییەکاندا نەخۆشییەکە بە Septicemia نێو دەبرێت.

– لە ئەمێریکا و سوێد و ئەڵمانیا نەخۆشییەکە زاراوەی Sepsis ی بۆ بەکاردەهێنرێت.

تێبینی: لە Bacteremia دا ڕێژەی بەکتریا کاتییە و کەمترە وەك لە Septicemia دا.

تێبینی: لەمرۆڤی لەش ساخدا بەکتریا لەخوێن و میزدا نییە.

گرنگی نەخۆشییەکە

ئەوەی شایانی باسە لەم چەند ساڵانەی دواییدا سۆکە زێدتر بلاوە و زێدتر دەبینرێت و هۆی ئەمەش دەگەڕێتەوە بۆ:

1– بەکارهێنانی سۆندە، ئامێری پشکنینی گەدە و ریخۆڵە، وەرگرتنی نموونەی خانەیی بۆ چاندن یان بە هۆی نەشتەرگەری کردنەوەی دڵ ، دانانی زمانەی دڵ, زمانە سوی دڵ.

2– هەندێك لەبەکتریا و کەروو بەرانبەر ئەنتیبایۆتیك بەرگریان پەیداکردووە و دەرمان بەئاسانی نایانکوژن.

3– کەمبوونەوەی بەرگری (لە کاتی چارەکردندا بە دژە شێرپەنجە ، کۆرتیزۆن درێژخایەن).

4– کەمبوونەوەی بەرگری بە هۆی نەخۆشی ترەوە (شەکرە ، باژەڵە ، شێرپەنجە).

ئەمانە هۆکاری یاریدەدەری دەرکەوتنی ئەو بارە ئاڵۆزەن کەبەکتریا بەئاسانی دەگاتە نێوخوێن و لەوێدا زێد دەکات و پاشتر بەهۆی خوێنەوە دەگوێزرێتەوە بۆ ئەندامەکانی دی. ئەوەی شایانی باسە ڕێژەی مردن لە وڵاتێکەوە بۆ وڵاتێکی دی جیاوازە.

لە Sepsis دا پزیشك دەبینێت:

- باری گشتی نەخۆش خراپە و هاوکات نەخۆش نیشانەی سووتانەوەی هەیە.
- پلەی گەرمی لەشی نەخۆش لە سەروو 38 پلەوەیە یان لەژێر 36 پلەوەیە.
- ژمارەی لێدانی دڵی نەخۆش لە سەروو 90 جارداییە لەخولەکێکدا.
- ژمارەی هەناسەدانی نەخۆش لە سەروو 20 هەناسەدایە لەخولەکێکدا.
- ژمارەی خڕۆکەسپییەکان WBC لەسەروو 12000 خانەوەیە لەیەك ملم سێجادا.

هۆی سۆکە

هۆی ئاڵۆدەبوونی خوێن بەبەکتریا دەگەڕێتەوە بۆ چەند بەکتریایەك و بەدەگمەن کەروو هۆیەکی دی سۆکەیە. لەهەندێك ئاماردا ستافیلۆکۆکەس ئاوریوس و ئێشیریا کۆلای زۆر بلاون.

نزیکەی لە 40 ٪ ی سەرجەمی هۆکان پێك دێنن وە (ستریپتۆکۆکەس بێتا هێمۆلیتیکەس ڤیریدانس ، ئینترۆباکتر، کلیبسێلا، پنیمۆکۆکەس ، پسیودۆمۆناس زێدەتر لە Bacteremia دا دەردەکەوێت وەك لە Septicemia) بە دەگمەن دەبینرێن. هەندێك جار مێنینگۆکۆکەس ، گۆنۆکۆکەس ، باسیلی کەربۆنۆس یش دەردەکەوێت.

باسیلی گرامنێگەتیڤ (ئایرۆب = زیندە بەهەوا):
زۆربەی زۆری ئەو بەکتریایانەی کەپاش لەبارچوون ، منداڵبوون یان پاش نەشتەرگەری ریخۆڵە دەردەکەوێت ، ریژەی ئەمانیش لە نێوان 38-50 ٪ دایە.
گرنگترین باسیلە جوداکراوەکان ئەمانەن:
- لە 30 ٪ ی بەکتریای گرامپۆزەتیڤی Staphylococcus aureus, Staphylococcus epidemidis, Enterococcus, ن Pneumococcus.
- لە 35 ٪ ی بەکتریای گرامنێگەتیڤی E. coli, Pseudomonas spp. Klebsiella spp. ن.
- لە 21 ٪ یش بەکتریای تێکەڵن و لە 5 ٪ ی بریتین لە Fungi, Anaerobes, Mycobacteria.
هۆی نەخۆشییەکە لەمنداڵدا
منداڵی ژێر 3 ساڵان تووشی (پسیودۆمۆناس، سالمۆنێلا، ئێشیریاکۆلای، کلیبسێلا) دەبێت ، وە منداڵی گەورە زێدتر تووشی (ستافیلۆکۆکەس) دەبێت.
کەڕوو: هەندێك جار جۆری کاندیدەی ئەلبیکانیس دەردەکەون.
تێبینی: گەر پاش هەموو نەشتەرگەرییەك نەخۆش تای لێهات ئەوا پێویستە بە وردی بەشوێن سەرچاوەی برینی سوێدا، شوێنی کێمکردندا بگەڕێین و شوێنی نەشتەرگەریەکە بەباشی بپشکنین.
نیشانەکان
بەگشتی بەکتریاکان لەچەند رۆژێکدا (لەبەکتریایەکەوە بۆ یەکێکی دی جیاوازە) کردەکەون، هەندێك جار لەجۆرە سەختەکاندا بەکتریاکە لەچەند کاتژێرێکدا کردەکەوێت. بەدەگمەن نیشانەکان لەسەرخۆ دەردەکەون دەنا زۆرجاران لەپڕ مرۆڤ لەرزێکی توندی لێدێت و باری گشتی نەخۆش تێك دەچێت.
تێبینی: لەکاتی ئالۆدەبوونی خوێن بەبەکتریا پەردەی ناوەوەی دڵدا، نیشانەکان هێواش دەردەکەون.
زۆرجاران لەگەڵ نیشانەی دەمی برینەکەدا (دومەڵ، سۆی زاماڵی پاش لەبارچوون، سۆی هەوکردن) دا نیشانەکانی سۆکە دەردەکەوێت. لەم بارەدا تا زۆر بەرزە (41 پلە) و بەرز و نزم دەبێتەوە و ناریکە و لەگەڵ لەرزدا دەردەکەوێت.
پێست: ژەهری بەکتریاکە دەبێتە هۆی دەرکەوتنی پەڵەی سوری شێوە خاڵ و لیری قەبارە جیاواز لەسەر پێست، هەندێك جار پێکهاتووی وەك پنتە خوێنرێنە دەردەکەوێت.
جاری وایە پێست پەنماوە یان هەوای تێچووە، واتە هەوا دەچێتە ژێر پێستەوە (وەك لەکاتی بەکتریای ستافیلۆکۆکەسدا دەردەکەوێت).
گیروگرفتی دڵ بۆریەکانی خوێن: بریتین لەزێد لێدانی دڵ، نزمبوونەوەی پاڵەپەستۆی خوێن و ناچووستی دڵ و هەناسەدان ، هەندێك جار (بە هۆی بەکتریای گرامنێگەتیڤەوە) بۆ ماوەیەکی کەم و لەپڕ نەخۆش لەهۆش خۆی دەچێت.
هەناسەدان: لەم بارەدا فرمانەکانی هەناسەدان گیروگرفتیان تووش دەبێت ، چونکە خوێن بەکتریاکە بۆ کۆئەندامی هەناسەدان و تویی نێوان سییەکان دەگوێزرێتەوە.
گەورەبوونی جگەر: زۆرجاران رووخساری نەخۆش زەرد دەبێت یان زۆرکەم زەرد دەبێت ، هەروەها سپڵیش کەمێك گەورە دەبێت وەپێکهاتووی سپڵ نەرمە.
کۆئەندامی هەرس: نێوپۆشی زار هیشك دەبێتەوە چونکە شلەی نێو دەم (لیك) و شلەی نێوکۆئەندامی هەرس کەم دەمبێتەوە ، نەخۆش گژ و گازی هەیە (سکی گەورە دەردەکەوێت).
کاری گورچیلە: بەگشتی فرمانەکانی گورچیلە تووشی گیروگرفتی کردنەدەرەوەی ئەلبومینی نێو میز، میزی خوێناوی، هەروەها زێدبوونی یۆریای نێوخوێن، بەرزبوونەوەی کریاتینینی نێو سیرەمی خوێن، گورچیلە سۆو کەمبوونەوەی میز دەبێت ولە ئەنجامدا هەموو گیروگرفتەکان دەبنە هۆی ناچووستی گورچیلە.
گیروگرفتی دەروونی: نائارامی، خەواڵوویی، لەش داهێزران، بێئاگایی، لەهۆشخۆچوونی هەمیشەیی- دریژ خایەن، ئەم نیشانانە ئەو راستییەمان بۆ دەسەلمێنن کەژەهری بەکتریاکە کاری کردۆتە سەر کۆئەندامی ناوەندی دەمار. هەندێکجار تەشەنەکردنی ژەهری بەکتریاکەوە دەبێتە هۆی دەرکەوتنی نیشانەکان و ئاسانکردنی دەستنیشانکردنی نەخۆشییەکە.

زۆرجاران پزیشك وادەزانێت كەنەخۆش تووشی رۆماتیزمی توندی جومگەكان بووە و بۆ چارەسەركردن پەنا بۆ كۆرتیزۆن دەبات و ئەمەش دەبێتە هۆی شێوانی رێڕەوی نەخۆشییەكە. لەبەر ئەوە زۆر پێویستە بارەكە لەئاستی سییەكان, بۆریەكانی هەوا، ئاشین ، جگەر ، گورچیلە ، دەوروبەری كۆم ، مەژی و ئێسكدا كۆنترۆڵ بكرێت.

تاقیگا

- نزمبوونەوەی ژمارەی خرۆكە سپییەكان ، بەتایبەتی خانە هاوتاكان, هەندێك جار (لەكاتی سۆی بەكتریای گرامنێگەتیڤدا) خرۆكە سپییەكان زۆر زوو نزم دەبنەوە ، وا دەردەكەوێت كەنەخۆش تووشی كەم خوێنی پلاستیكی بووە.
- لەم بارەدا هۆی كەم خوێنی دەگەڕێتەوە بۆ ژەهر بەتایبەتی ژەهری سترێپتۆكۆكەس یان كلۆستریدیەم Cl. Perferingens.
- ناهاوسەنگی كانزاكان و بەرزبوونەوەی رێژەی ئەسید و ئازۆت دەبینرێت.

ئەوەی شایانی باسە بەكتریا گرامنێگەتیڤەكان دەبنە هۆی كەمبوونەوەی فۆسفاتی نێو خوێن (ژێر 2 ملگم ٪). هاوكات زیندەپاڵی پرۆتین تێك دەچێت.

- بەرزبوونەوەی گلۆبولینی ئەلفا 2 ، وەئەلفا 1 كەمتر بەرزدەبێتەوە.
- بەرزبوونەوەی فێبرین لەخوێندا.
- زیندەپاڵی هیدرۆكاربۆن ئەوەندە تێك دەچێت كەدەبێتە هۆی گیروگرفتی خانەكان.
- زۆرجاران بەدەگمەن نیشانەی گیروگرفتی خانەكانی جگەر دەردەكەون.

ئاڵۆزكارییەكان

لەم بارەدا ئاڵۆزكارییەكان زۆرن بەڵام گرنگترینیان بریتین لە:

- خورپەی سۆیی.
- ناچووستی تیژی گورچیلە.
- ناچووستی جگەر (لەو كەسانەدا كەگیروگرفتی جگەریان هەیە).
- تەشەنەكردنی مەینی خوێنی نێو بۆریەكانی خوێن.
- پەیدابوونی خوێنی مەیوی تۆپەڵ بووی نێو بۆریەكانی خوێن و ناچووستی دڵ.
- گیروگرفتی خوێنەبەر و هەندێك جار لەوانەیە خوێنبەر بتەقێنێت.

جۆرە كلینیكییەكان بەپێی رێڕەوی سۆ:

- لەوانەیە سۆكە كێم بكات (لە 2–3 رۆژدا سۆكە هەڵدەچێت و نەخۆش دەمرێت).
- جۆری كوتوپڕ.
- جۆری ژێر كوتوپڕ (ناوپۆشەسۆی دڵ بەسترێپتۆكۆكەس).
- جۆری درێژخایەن (سۆ بە سترپتۆكۆكەسی ڤیریدانس ، كۆلی باكتێر ، مێنینگۆكۆكەس).

بەپێی شوێنی چوونە ژوورەوەی بەكتریاكە:

- پاش لەدایكبوون ، لەبارچوون ، نەشتەرگەری ، مەرازەسۆ (ئاڵووكەوتن) ، هەرچەندە نیشانەی كلینیكی نەخۆشییەكان زۆر لەیەكەوە نزیكن ، وە بەپێی جۆری هۆی سۆكە هەندێك نیشانەیان كەمێك جیاوازە.
- جۆری ستافیلۆكۆك: ئەمڕۆ لە هەموویان زیدتر دەبینرێت و هەمیشە بارێكی قورسە و رێڕەوی سۆكە ژێر تیژە ، هەروەها ژەهری ستافیلۆكۆكەس زۆر زوو تەشەنە دەكات.

هەندێكجار بەكتریاكە دژی زۆربەی ئەنتیبایۆتیكەكان بەرگری لەخۆی دەكات. ئاڵۆدەبوونی خوێن بەبەكتریای كلۆستریدیەم Cl. Perferingens زۆر ترسناكە بەڵام وەك دەركەوتووە زۆر كەم بوونەتەوە. لەم بارەدا نەخۆش ژاراوییە ، زەردی رووخسار و ناچووستی گورچیلەش (میزنەكردن و بەرزبوونەوەی یۆریا) دەردەكەوێت.

نابێت ئەو راستیەشمان لەیاد بچێت كە ئەم میكرۆبانەش Bacteriodes fragilis, B. Insolitus دەبنە هۆی سۆی ترسناك. گەر هۆی سۆكە (لەكاتی شیكردنەوەی خوێن لەدەرەوەی لەشدا) تێكەڵ بوونی 2 بەكتریا بوو كە (7 ٪) دا دەردەكەون ئەوا رێژەی مردن دەگاتە 80 ٪, هەروەها زۆرجاران ستافیلۆكۆكەس دەبێتە هۆی مردن.

هۆی چوونە ناوەوەی بەکتریا لەدەمی زامالەوە (پاش لە دایکبوون یان لەبارچوون) زۆرە و زۆرجاران هۆکەی دەگەڕێتەوە بۆ ستافیلۆکۆکەس گرامنێگەتیڤ کەنیشانەی جیاوازی هەیە. ئالۆدەبوونی خوێن بە بەکتریا بەهۆی سۆندەوە (بەتایبەتی لەساوادا) زۆر ئاسانە ، چونکە زۆرجاران ساوا لە نەخۆشخانەدا تووشی ئێشیریا کۆلای ، پسیودۆمۆناس و پرۆتیۆس دەبێت. لە 3 توێژینەوەی سوێدی و ئینگلیزی و نەرویجیدا دەرکەوتووە کە نزیکەی 160 ٪ منداڵی ساوا تا 4 ساڵان لەساڵانی 1990 – 1995 دا زێدەتر (منداڵانی کوتراوی بە هیمۆفیلیس ئینفلۆێنزا) تووشی پنیۆمۆکۆکەس بوون وە منداڵانی گەورەتر تووش نەبوون (1).

ڕێڕۆی نەخۆشییەکە

تا ئەمڕۆ نەخۆشییەکە (لەکاتی گرامنێگەتیڤدا) بەرێژەی 25–30 ٪ دەبێتە هۆی مردن ، وە لەتەمەندراردا یان لەو کەسانەی نەخۆشی درێژخایەنیان هەیە لەوانەیە رێژەکە بگاتە 75–80 ٪. هەروەها رێژەی مردن لەسەر قورسی نەخۆشییەکە ، شوێنی سۆکەو جۆری بەکتریاکە بەندە. هەرچەندە ڕێژەی مردن بەبەکتریای گرامپۆزەتیڤ زۆر کەمتر بۆتەوە بەڵام ڕێژەی مردن بەبەکتریای گرامنێگەتیڤ هەروەك خۆی ماوەتەوە و نزیکەی لە 60 ٪ دایە. هەروەها تەمەن ، باری ئەندامەکانی لەش ، خورپەی سۆیی ، ناچووستی کوتوپڕی گورچیلە هۆی سەختکردنی رێڕەوی نەخۆشییەکەیە.

دەستنیشانکردن

- مێژووی سۆ و چۆنیەتی تەشەنەکردنی سۆ و دەرکەوتنی و نیشانەکان گرنگە.
- زۆر پێویستە جۆری بەکتریاکە لەخوێندا جودا بکرێتەوە.
- کاتی سۆ (ڕووداو ، دومەڵ ، لەبارچوونی ژەهراوی یان کێمکردوو ، تای بەرزو نارێك ، گۆڕانکاری پێست ، گەورەبوونی سپڵ و گیروگرفتی دەروونی) بزانرێت.
- بوونی زاری (کونی) چوونە ناوەوەی بەکتریاکە.

تاقیگا

- کەمبوونەوەی ژمارەی خڕۆکە سپییەکان (لەنێوان 10–15 هەزاردایە) و خانە هاوتاکان.
- کەمبوونەوەی ژمارەی خڕۆکە سوورەکان 150 هەزار / ملیمتر سێجادا.
- گەر هۆی سۆکە گرامنێگەتیڤ بێت ئەوا ژمارەی خەپلەکانی خوێن لە نێوان 60–80 هەزاردایە.
- گەر هۆی سۆکە گرامپۆزەتیڤ بێت ئەوا ژمارەی خەپلەکانی خوێن لە نێوان 80 – 100 هەزاردایە.
- نزمبوونەوەی رێژەی فۆسفاتی نێو خوێن (فۆسفاتی نا ئۆرگانی).
- ئێکسبەرداری، سنتیگرافی، تێڕوانینی لووت و گوێ و گەروو و چاو زۆر یاریدەی دەستنیشانکردنی بارەکە دەدەن.
- جوداکردنەوە و ناسینەوەی هۆی سۆ و هەڵبژاردنی ئەنتیبایۆتیکی لە بار.
- چاندنی نموونەیەکی خوێنی نەخۆش کلیلی دەستنیشانکردنی نەخۆشییەکە (گەربێت و بەلانی کەمەوە 2 نموونەی چاندن وەربگێن) ئەوا لە ئەنجامەکەی باشتر دڵنیا دەبین. (لەبارترین کات بۆ وەرگرتنی خوێنی خوێنهێنەر بریتییە لە کاژێرێك پێش بەرزبوونەوەی تا ، چونکە لەوانەیە لە کاتی بەرزبوونەوەی تا دا بەکتریای نێو خوێن زۆر نزم ببێتەوە).

تێبینی:

ڕێژەی خوێن بۆ چاندن لەنێوان 10–15 ملیلیتردایە بەڵام لە منداڵدا لەنێوان 1–5 ملیلیتر خوێندایە.

چارەسەرکردن

لێرەدا زۆر گرنگە و پێویستە ئاماژە بەوە بکەم کەپێویستە هەمیشە لەکاتی ئالۆدەبوونی خوێن بە بەکتریا نەخۆش لەبەشی فریاگوزاری کلینیکی نەخۆشییە درمەکاندا بمێنێتەوە. زۆر پێویستە پزیشك و تاقیگا بە باشی هاریکاری یەکتری بکەن (لەباری قورسی و خورپەی ژاریندا) نەخۆش لەژێر کۆنتڕۆڵی ئامێردا بێت.

تێبینی: سەرەتا پێویستە بزانرێت ئایا نەخۆش خورپەی ژەهری هەیە نا؟؟

دەرمان: هەڵبژاردنی دەرمانی بەکتریاکوژ.

- چارەسەرکردنی سەرچاوەی سۆکە.
- راستکردنەوەی هاوسەنگکردنی ژەهر و فرمانەکان و زیندەپاڵ.

هەندێك ئەنتیبایۆتیك کە بە پێی هۆی سۆکە بەکاردەهێنرێت:

هۆی سۆکە	ئەنتیبایۆتیك
Staphylococcus aureus	Penicillin G
Streptococcus pyogens	Penicillin G, Erythromycin, Cephalosporin
Enterococci type D	Penicillin G, Streptomycin, or Amoxycillin+Streptomycin
Streptococcus pneumonia	Penicillin G, Erythromycin or Cefalosporiner, Lincomycin
Streptococcus anaerob	Penicillin G, Cephalosporin, Lincomycin
Neisseria Menigititi	Penicillin G, Chloramphenicol, Rifampicin
E. Coli, Klebsiella pneumonia	Gentamycin, Tobramycin, Kanamycin, Ampicillin, Sephalosporins, Cortimethoxazol
Salmonella Typhus	Ampicillin, Chloramphenicol
H. Influenza	Ampicillin, Chloramphenicol
Salmonella, Shigella	Ampicillin
Brucella	Tetracyclin, Chloramphenicol

هەروەك پێشووتر ئاماژەمان کرد زۆر پێویستە بەزووترین کات ناتەواوی (خوێن ، پلاسما ، ئاو) ی نێو لەش پڕ بکرێتەوە.

- گەر نەخۆش تووشی کەم خوێنی بوو ئەوا پێویستە خوێن بکرێتە نەخۆشەوە.
- هەروەها لە کاتی کەمبوونەوەی خڕۆکە سپییەکاندا پێویستە خانە دەنکۆڵەدارەکانی خڕۆکە سپییەکان بکرێتە نەخۆشەوە.
- ئیمونۆگلۆبولینی پێوانەیی یان ئەو جۆرانەی لەخوێنهێنەرەوە دەدرێت بە نەخۆش (پاش ساڵی 1985 دا IgM دروستکراوە) ئەنجامی باشی داوە بە دەستەوە.
- پێویستە خۆراك و ڤیتامین بەخوێنهێنەردا بدرێت بەنەخۆش.
- پێویستە لەکاتی سۆی ستافیلۆکۆکەس دا کۆرتیکۆستیرۆیز بدرێت بە نەخۆش.
- گەر گومان کرا کەخوێنی نەخۆش دەمەیێت, ئەوا پێویستە (هێپارین) بدرێت بە نەخۆش.

خۆپاراستن

- پێویستە زۆر گرنگی بە برین, ڕۆماتیزمی دڵ یان گیروگرفتی نەشتەرگەری ددان ، لووت ،گوێ و گەروو و چاو بدرێت و لەکاتی خۆیدا چارەیان بکرێت.
- خۆپاراستن لە لەبارچوونی ژەهراوی.
- گرنگیدان و چاودێریکردنی ئەو کەسانەی دەرمانی کۆرتیزۆن بەکار دەهێنن.
- چاودێریکردنی ئەو شوێنانەی کە لە لەشی مرۆڤدا سۆندە یان تێدایە.
- زۆر پێویستە گرنگی بەپاکو خاوێنی برینی کراوە بدرێت و زوو زوو برینەکە بە ئەلکهول بڕژێنێتەوە و پاکژ بکرێت.
- بەکارهێنانی سۆندەی یەکجار بەکارهێنراوی پاکژ یان گۆڕینی پاش 2-3 ڕۆژان.
- پێویستە 2-3 رۆژ پێش نەشتەرگەری نەخۆش ئەنتیبایۆتیك وەربگرێت و لە نزیکەوە کۆنترۆڵی باری گشتی بکرێت.

سەرچاوەکان

1-د . زاهیر سوران ، نەخۆشییە درمەکان ، سۆ ستافیلۆکۆکەسەکان ، بەشی دووەم ، چاپی یەکەم ، سلێمانی- کوردستان ، 2004 .

References

1.Johan Gieseck and Hans Fredlund; increase in pneumococcal bacteraemia in Sweden Lancet, 1997; 349: 699-700.
2.Baer M, et al., Increase in bacteraemic pneumococcal infection in children, Lancet, 1995; 345: 661.
3.Atkison, K. et al., Septicemia in the neuropetic patient, Brit Med J. 1974; 3, 244.
4.Chiotan, M., Clinical manifestation and laboratory in adult septicemia. IMF Buchurest. 1997.
5.Banks D. et al., Infections from intravenous catheters, Lancet, 1970; 1, 443.
6.O. L. Wade et al., Eritish national formulary 1981; 5: no. 1.
7.Antiserum from Gram-negative i.v. Alimentatia, Lancet, 1983; 1, 967.